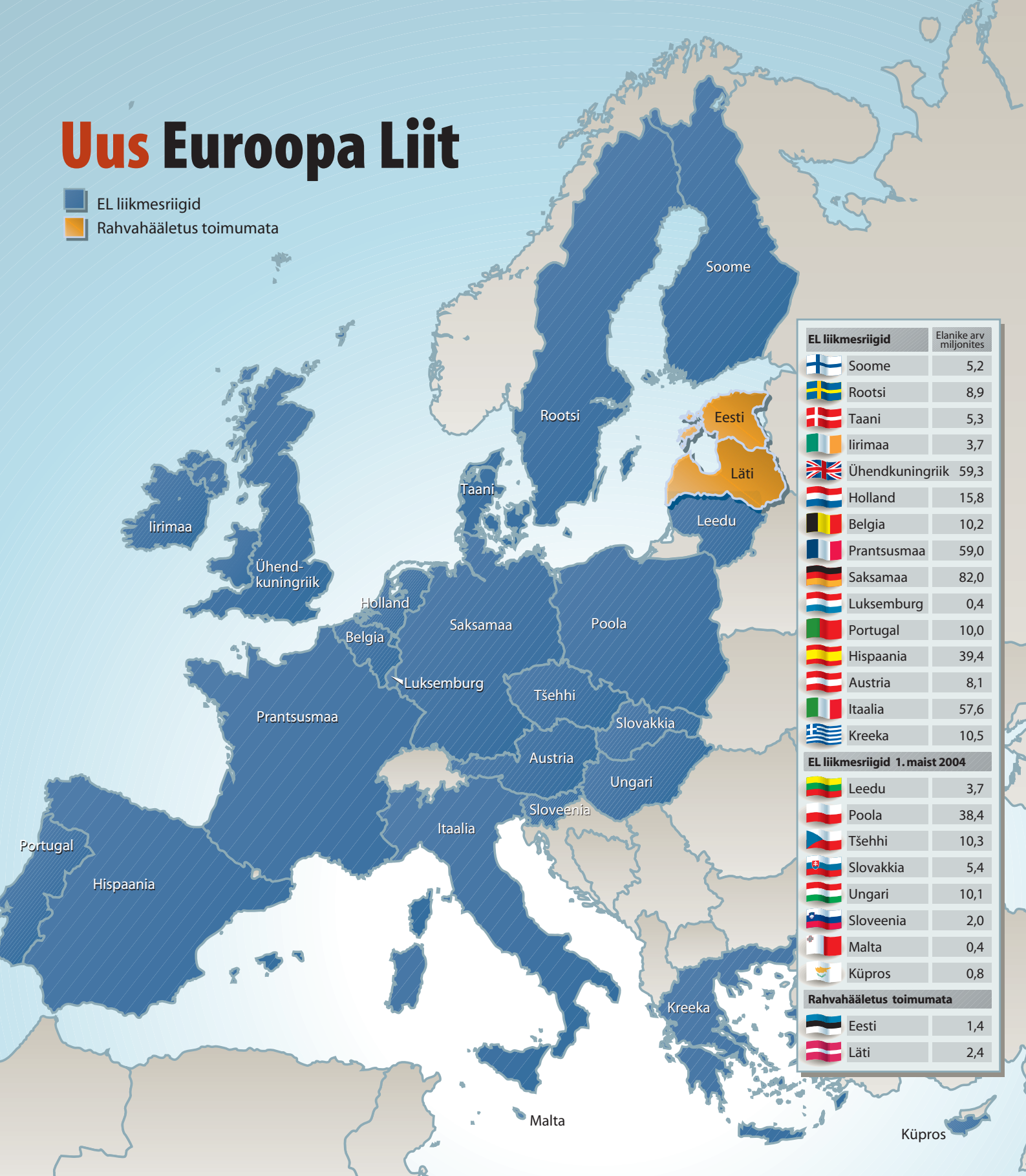

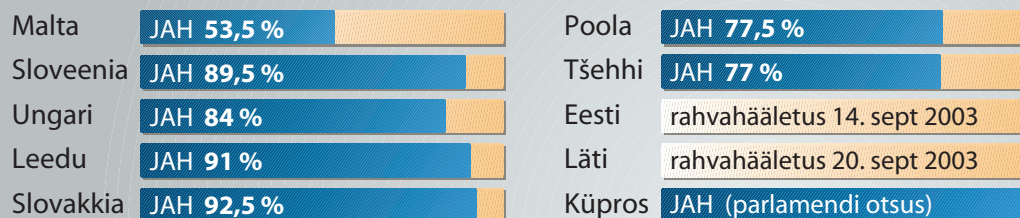
Uus Euroopa Liit

- EL liikmesriigid
- Rahvahääletus toimumata

EL liikmesriigid		Elanike arv miljonites
	Soome	5,2
	Rootsi	8,9
	Taani	5,3
	Iirimaa	3,7
	Ühendkuningriik	59,3
	Holland	15,8
	Belgia	10,2
	Prantsusmaa	59,0
	Saksamaa	82,0
	Luksemburg	0,4
	Portugal	10,0
	Hispaania	39,4
	Austria	8,1
	Itaalia	57,6
	Kreeka	10,5
EL liikmesriigid 1. maist 2004		
	Leedu	3,7
	Poola	38,4
	Tšehhi	10,3
	Slovakkia	5,4
	Ungari	10,1
	Sloveenia	2,0
	Malta	0,4
	Küpros	0,8
Rahvahääletus toimumata		
	Eesti	1,4
	Läti	2,4

Uute EL liikmesriikide rahvahääletuse tulemused

Üheksa aasta pikkune tee Euroopa Liitu

- 1995 – Eesti esitas liitumistaotluse
- 1998 – Eesti alustas liitumisläbirääkimisi
- 2002 – liitumisläbirääkimised lõppesid
- 2003 14. september – rahvahääletus
- 2004 1. mai – võimalik ühinemine Euroopa Liiduga

Jaan Kiivit

EELK
peapiiskop

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik on avaldanud poliitilisi seisukohti nendel pöördelistel aegadel, kui Eesti on seisnud teelahkmel ning pidanud tegema valiku, mis mõjutab kogu rahva edasist käekäiku. Nii pöördus EELK koguduste ning rahva poole Eesti iseseisvuse taastamisel. Ka otsus, mis langetatakse käesoleva aasta 14. septembril, on Eesti arengule määrava tähendusega.

Kirikuna ei seo meid poliitilised kohustused. Me kanname vastutust üksnes Jumala ning oma rahva ees. Pühakirja järgi ühendab kristlik vastutus usku ja elu Kristuses ning selle usu avalikkuse tunnistamist. Me oleme osa üle aegade kestvast üleilmsest, pühast, kristlikust ja apostlikust kirikust, kuulume suuremasse tervikusse, mis nõuab avatust ja valmidust koostööks. See koostöö ei tohi piirduda üheainsa rahva eluruumiga.

Jeesus Kristus andis meile käsu armastada ligimest nagu iseennast. Me näeme selles Kristuse käsus kohustust olla sotsiaalselt toimekad ning vastutustundlikud, kanda – apostel Pauluse sõnu kasutades – üksteise koormaid.

EELK konsistoorium ja piiskoplik nõukogu otsustasid toetada rahvahääletusel Eesti ühinemist Euroopa Liiduga. Kutsume kõiki kristlasi Eestis, kõiki Eesti vabariigi kodanikke eesseisval rahvahääletusel osalema ning juhinduma oma isikliku otsuse langetamisel usaldusest Jumala vastu. Eesti on alati kuulunud Euroopasse. Ärgem unustagem oma ajalugu, ärgem unustagem oma kristlikku usutunnistust.

*EELK konsistooriumi ja
EELK piiskopliku nõukogu nimel*
Jaan Kiivit
EELK peapiiskop

Arnold Rüütel

Eesti Vabariigi
president

14. septembril toimub rahvahääletus, mis otsustab Eesti liitumise Euroopa Liiduga. See on ajaloolise tähendusega samm, mis mõjutab meie kõigi tulevikku.

Tavaliselt teeb Eestis kaalukaid otsuseid Riigikogu, aga kõige olulisemad neist langetame rahvahääletusel. Viimati toimus Eestis rahvahääletus 1992. aastal, mil kiitsime heaks põhiseaduse. Nüüd otsustab rahva enamus, kas täiendada meie põhiseadust lausega: "Eesti võib kuuluda Euroopa Liitu, lähtudes Eesti Vabariigi põhiseaduse aluspõhimõtetest."

Nii kaaluka otsuse langetamisel on oluline, et arvestataks iga Eesti kodaniku tahet. Seepärast pöördun teie kõigi poole palvega: **osalege kindlasti rahvahääletusel!**

Mina olen oma otsuse juba teinud ning teid sellest ausalt teavitatud. Koos peaminister Juhan Partsi ning Riigikogu esimehe Ene Ergmaga ütlesime juuni lõpus tehtud ühisavalduses: "Ütleme oma jah-sõna 14. septembril. Soovitame seda teha kõigil Eesti kodanikel."

Samal ajal ma tean, et kaaskodanike hulgas on nii Euroopa Liiduga ühinemise vastaseid kui ka pooldajaid. Kuigi olen veendunud selles, et Euroopa Liiduga ühinemine kiirendab meie majandusarengut ning kindlustab meie iseseisvust, austan ka vastupidisel arvamusel olevate inimeste seisukohti.

Olen sel suvel palju Eestimaal ringi sõitnud. Igal pool on mul tulnud vastata küsimusele, miks ma pean õigeks Eesti ühinemist Euroopa Liiduga. Vastuseks olen toonud ning toon ka siin kolm peamist põhjust.

Eesti iseseisvus Euroopa Liidus ei nõrgene, vaid tugevneb. Me hakkame jagama otsustamisõigust paljudes valdkondades teiste riikidega. Vastu saame esimest korda ajaloos õiguse osaleda nende otsuste tegemisel, mis mõjutavad kõigi meie elu niikuinii.

Meie iseseisvus tugevneb ka seetõttu, et Euroopa Liidu ja SRÜ vahelisest hallist toonist pääseme me jah-otsusega lõplikult. Pilti-

kult öeldes on meil 14. septembril valida, kas me tõmbame Euroopa Liidu välispiiri Eesti ja Venemaa vahele või tõmbame Euroopa Liidu piiri enda ning Läti ja Leedu vahele.

Eesti majandusanalüütikud on päris üksmeelsed selles, et **ühinemine kiirendab meie majandusarengut**. Kiirem majandusareng tähendab aga väiksemat tööpuudust ning kiiremat palgatõusu. Palgatõus ja tööpuuduse vähenemine tähendavad omakorda suuremat sotsiaalmaksu laekumist, mis võimaldab tõsta meie vanaduspension. Näiteks prognoosib rahandusministeerium, et Euroopa Liiduga ühinedes oleks meie pension 2010. aastal keskmiselt 4044 krooni. Mitte ühinedes aga ainult 3310 krooni.

Tõsiasi on see, et tarbija meele teevad mõruks bensiini ja suhkru hinna tõus. Neist teemadest on rahvahääletuse-eelses arutelu isegi kõige rohkem räägitud.

Peaaegu siinkohal vajalikuks märkida, et järgmisel aastal kaasnevad mõne kauba hinna tõusuga olulised muutused maksupoliitikas, mis tõstavad inimeste elatustaset. 1. jaanuarist tõuseb Eestis tulumaksuvaba miinimum, mis jätab iga töötaja rahakotti alles 1248 krooni aastas. Lisaks suurendab iga töövõtja ja tema pere sissetulekuid tulumaksu alandamine.

Hiljuti tegid kuus tuntud kultuuritegelast ühisavalduse, milles nad ütlesid: "Kultuuriinimesed teavad kõige paremini, et Euroopa tsivilisatsioon soodustab mitmekesisust enam kui ükski teine. Et Euroopa Liidus kaitsakse, mitte ei hävitata kultuure."

Oluline on ka rõhutada, et **Eesti keelest** saab Euroopa Liidu ametlik keel. See staatus kindlustab meie emakeele tulevikku. Ühtlasi areneb meie oskussõnavara ning see peaks innustama mitte ainult meid endid, vaid ka paljusid eurooplasi õppima ilusat, kuigi ka keerulist eesti keelt.

Soovin teile otsuse tegemiseks tarkust, aga ka hingerahu erinevate arvamuste ära kuulamiseks.

Otsusta Eesti tulevik, öeldes 'JAH'!

Euroopa turg: Eesti edu võti

Eesti Panga president **Vahur Kraft** (42) on veendunud, et Eesti ühinedes Euroopa Liiduga tõusevad nii palgad, pensionid kui elatustase tervikuna.

foto: Marko Mumm (Eesti Päevaleht)

Mis on teie valik 14. septembri rahvahääletusel?

Hääletan "jah". Kui lubate, tooksin lühidalt kolm peamist põhjust. Esiteks, Euroopa Liit tähendab Eestile majanduslikku julgeolekut, nagu NATO sõjalist julgeolekut. Võtame näiteks Türgi juhtumi. Türgi on NATO liige, kuid elas mõni aasta tagasi läbi päris tõsise majanduskriisi, mida iseloomustas ligi 70%-line inflatsioon. Pange tähele, et Türgi ei kuulu laiematesse majanduspiirkondadesse. Sõjaliselt on Türgi kaitstud, aga selgus, et majanduslikult vägagi haavatav.

Teine põhjus on majanduskasv ja Eesti elatustaseme kiirem tõus Euroopa Liidus.

Kolmas, et Eesti osaleb otsustes, mis meid nagunii mõjutavad.

Millega tõestate, et EL-is on meie majanduskasv kiirem?

Majanduskasv põhineb rahvusvaheliste uuringute andmetel kolmel põhiteguril. Kõigepealt investeringud. Eesti majandusse on juba investeeritud üle 50 miljardi Eesti krooni. See tähendab, umbes 40 000 krooni iga inimese kohta. See raha on tulnud peamiselt EL-i liikmesriikidest. Kui me ei liitu EL-iga, siis aeglustub investeringute tegemine Eestisse. Investorid lihtsalt ei peaks meie riiki piisavalt stabiilseks ning usaldusväärseks. Suur osa Eestisse planeeritud investeringutest võivad minna hoopis meie lõunanaabritele.

1990. aastate algul liikusid Eestis ideed, et siia hakkavad tulema suured rahapaigutused küll Taiwanilt, küll rikastest araabia riikidest. Kus see raha täna on? Meie investeringud on Euroopast.

Teised Eesti majanduskasvu mootorid on tehnoloogia ja töäjõud. Kaasaegne tehnoloogia on väga kallis. Olles osa Euroopa Liidust on meil paremad tingimused saada moodsat tehnoloogiat soodsamatel tingimustel.

Mis puutub töäjõudu, siis Eesti töäjõud on suhteliselt hästi haritud, seni veel ka odavama hinnaga. Küsimus on, kuidas me sellega edasi käitume.

Eesti ekspordib ligi 80% ulatuses EL-i riikidesse. Kas vastab tõele, et meie väljajäämise korral tõusevad Eesti kaupade ette tõkked?

Eesti majanduse areng sõltub sellest, kui võrd meie eksportööridele on tagatud võimalikult valutu sissepääs meie peamistele turgudele. Natuke üle miljonilise rahvaarvuga riik ei suuda majanduskasvu tekitada pelgalt kodumaise tarbimise najal – me peame oma tooteid müüma väljapoole. 80% Eesti kaubavahetusest toimub EL-i praeguste ja tulevast liikmetega, samas kui SRÜ osakaal on kõigest 5%. Liitumise edasilükkumine piirab oluliselt meie ettevõtete eksporditurgusid ning takistaks väljakujunenud kaubavoogude arengut. Kõige valesamalt puudutab EL-ist väljajäämine põllumehi ja toiduainetööstust.

Laenuintressid on Eestis viimastel aastatel oluliselt langenud. Kui suur roll selles on Euroopa Liidu mõjul? Kas liidust väljajäämine tähendaks intresside tõusu?

Intressimäär sõltub ennekõike kolmest te-

gurist: rahvusvahelisest intressikeskkonnast, riigi riskisusest, mida näitab riigireiting ja konkurentsi olukorrast kohalikul pangandusturul. Täna on intressid Eestis nii madalad, sest rahvusvahelises intressikeskkonnas on intressimäär madal, Euroopa Liidu täisliikme staatus on meie madalasse raha hinda juba sisse arvestatud ja Eesti pangandusturul on väga tugev konkurents. Kui üks Eesti intressimäärade taset kujundavatest eelnimetatud komponentidest peaks muutuma, siis tõusevad ka intressid.

Eesti Pank on teinud arvestused, et kui eraisikulaenude intress tõuseks näiteks kaks protsendipunkti, siis see tähendab, et laenu tagasimaksmise koorem kasvab enam kui 13% võrra. Ja see on ainult kaheprotsendise intressitõusu puhul. Tegelikult on meil viimase kahe aasta jooksul intress

"Heale töölisele tulebki korralikku palka maksta. See on Euroopa Liidus majanduslik paratamatus."

langenud kuus protsenti! Kui meie intressid oleksid sama kõrged kui kahe-kolme aasta eest, siis oleks Eesti elanike tarbimisharjumused ka hoopis teised.

Kas euroliit toob tööinimesele majanduslikult kasu?

Praegu elab keskmine Euroopa Liidu elanik kaks korda meist paremini. Kui me tahame lähemale jõuda, ei ole mingit muud rohtu peale majanduskasvu. Vaesed iirla-

sed saavutasid Euroopa Liitu minnes veerand sajandiga 120% EL-i keskmisest elatustasemest. Kui Eesti majanduskasv jätkub prognoositud, 5-6 protsendi tasemel aastas, siis usun, et jõuame Euroopa Liidu keskmisele tasemele isegi alla 20 aastaga. Eesti majanduseksperdid on ka prognoosinud, et tänu Euroopa Liidu liikmelisusele võime juba selle kümnendi lõpuks saavutada kuni kahekordse elatustaseme tõusu.

Mis saab Eestis palkadest, kui me liitume Euroopa Liiduga?

Ei ole kahtlust, et koos tootlikkuse kasvuga palgad kindlasti tõusevad. Kindlasti rütem võrreldes olukorraga, kui me ei liituks. Heale töölisele tulebki korralikku palka maksta. Kui meie ettevõtte teeb sama kvaliteediga, sama tulemuslikult tööd nagu Euroopas, miks siis meie töötaja peaks vähem palka saama? Suuremad investeeringud inimkapitali ja arendustegevusse on oluline eeltingimus konkurentsis püsimiseks. See on Euroopa Liidus majanduslik paratamatus.

Kas Euroopa Liidus olles tõusevad Eestis ka eakate pensionid?

Pensionide kasv sõltub riigi rahakotist, mis omakorda sõltub maksutuludest. Mida kiiremini Eesti majandus areneb, seda rohkem laekub ka makse mis võimaldavad pensione tõsta. Kindlasti kasvavad pensionid Euroopa Liiduga ühinedes kiiremini.

Kuidas kommenteerite eurovastaste väidet, et Euroopa Liidus tõuseb Eestis tööpuudus 20 protsendini?

Aga miks siis mitte 30 või 50 protsenti? Need numbrid on täiesti laest võetud.

Eesti valitsuse majandusprogramm ja tööhõivemeetmed on seotud Euroopa Liiduga ühinemise eesmärgiga. Aga kui me EL-i ei lähe, millel siis meie majanduskasv põhineb hakkab? Mille arvelt meie sissetulekud hakkavad kasvama? Ma ei ole näinud eurovastastel ühtegi teist tõsiselt võetavat programmi.

Kas EL sunnib meid makse tõstma?

Praeguste plaanide järgi jääb maksupoliitika liikmesmaade otsustada. Muidugi, teatud ühtseid põhimõtteid on olemas.

Kas on õige, et Euroopa Liit toob kaasa hinnatõusu?

Kindlasti ei saa olla nii, et Eestis hinnad Euroopa Liitu astudes enam ei kasva. Aga kas välja jäädes hinnad siis ei tõuse? Selgelt tõusevad needsamad hinnad. Mõnede oluliste hindade – näiteks elektrienergia – puhul mõjub EL-i energiapoliitika hinnatõusule pigem pidurina, sest konkurents hoiab hindu madalamal. Toimib samasugune mehhanism, mis praegu ei lase tiheda võistluse tõttu kerkida toiduainete hindadel.

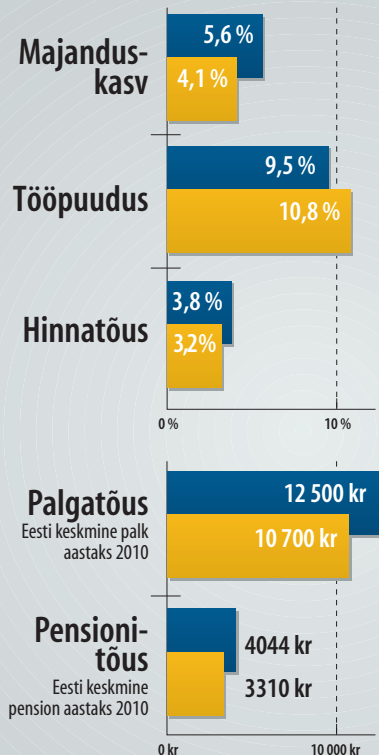
Kas euro käibeletulekuga Eestis kaasneb uus rahareform?

Ei. Kui ühel hetkel euro kasutusele tuleb, võimalik on aasta 2006 või 2007, siis me lihtsalt vahetame ühe stabiilse raha teise stabiilse raha vastu. Sellesama kindla kursi 15,64 järgi. Keegi ei kaota sellega ühtegi senti.

Euroopa Liiduga ühinemise mõju Eesti majandusele

ajavahemikul 2005–2010

■ – kui Eesti ühineb EL-iga
■ – kui Eesti ei ühine EL-iga

Allikas: KPMG majandusanalüütikute küsitlus, rahandusministeerium 2003

Kirjanik **Viivi Luik** (56) usub, et jah-sõnaga 14. septembril kaasneb eesti keele ja kultuuri õitseng ning avarduvad Eesti loomeinimeste läbilöögivõimalused välismaal.

Viivi Luige suvepuhkus tähendab tänavu innukat selgitustööd Euroopa Liitu astumise ning sellest väljajäämise teemal. Sest kirjanikul on tõsine hirm, et eestlased ei saa täpselt aru, mida meid 14. septembril ees ootav valik tähendab.

Kultuur ja keel saavad kaitstud

Viivi Luik oli augusti algul üks kuuest tuntud Eesti kultuuritegelasest (Elmo Nüganen, Jüri Arrak, Jüri Engelbrecht, Hirvo Surva ja Andrus Kivirähk), kes kirjutas alla ühisele pöördumisele "Eestlaseks saab jääda vaid eurooplasena". Pöördumises tuleatakse meelde maailmakuulsa politoloogi Samuel Huntingtoni "Tsiivilisatsioonide kokkupõrke" teooriat, mille kohaselt kulgeb Euroopa tsiivilisatsiooni piir mööda Narva jõge.

Seda enam ei mõista ta teooriat eesti keele ja kultuuri hääbumise kohta Euroopa Liidu tingimustes. Tema kogemuse kohaselt liit hoopis rõhutab ja kaitseb liikmesriikide kultuurilisi erinevusi: "Enne liitu astumist oli Iirimaa olukord igati kehv. Võib vaid imetleda, kuidas Iirimaa tänaseks on kosunud," kiidab Luik.

Ta kinnitab, et Eesti kultuuri ei ohusta miski ja liitumisjärgselt muutuvad loovintelligentsi jaoks läbilöögivõimalused Läänes vaid lihtsamaks. Kirjastamine erinevates riikides käib paindlikult, näiteks antakse riikidele raamatute väljaandmise toetust. "Sa oled võrdne konkurent, samasugune Euroopa kultuuriinimene nagu kõik teised," teab Luik. "Kui sa aga ei kuulu liitu, ei taha keegi sinust midagi teada."

Viivi Luik teab, et juba täna on Euroopa toetanud eesti keele õpetamist eestivenelastele rohkem kui Eesti riik ise. Ja ta usub, et eesti keel saab ühinemisjärgselt uue staatuse, muutudes keeleks, milles lahendatakse Euroopa, mitte ainult meie pisikesi asju.

Rahvahääletuse läbikukkumine tähendaks Luige sõnul Eesti kultuuri lõppu. "Vaadake, kui

Riik või reservaat?

Eesti esindatus Euroopa Liidus

Selline on otsustamisõiguse jagunemine Euroopa Liidus pärast laienemist 25 liikmesriigini.

	Komisjon	Nõukogu	Parlament	Rahvastik
Esindajad/ hääli	esindajad	häälte osakaal	esindajate osakaal	rahvastiku osakaal EL-i rahvastikus
Eesti	1	1,2%	0,9%	0,3%
Saksamaa (suurim liikmesriik)	1	9%	14,5%	18,6%
Malta (tulevane väikseim liikmesriik)	1	0,9%	0,7%	0,1%
Kokku	25	321 häält	682 liiget	450 miljonit

väike on meil sündivus ja kui vähe on raha – kes seda kultuuri küll hoiaks ja millisel pinnal, kui raha ei ole?”

Liit kindlustab riikluse

Viivi Luik on koos suursaadikust abikaasa Jaak Jõerüüdiga elanud neli aastat Roomas, samuti neli aastat Helsingis, aasta Berliinis ja mõnda aega Šveitsis. Võõrsil kogetu põhjal kummutab ta müüdi, et Euroopaga ühinev Eesti kaotab iseseisvuse. “Küsimus iseseisvuse kadumisest Euroopa Liidus on igale eurooplasele täiesti absurd, aga eestlasele millegipärast tõeline pähekel!” arutleb Luik. “Peaks olema selgemast selgem, et Euroopa Liitu kuulumine kindlustab meie riikluse taas pikemaks ajaks.”

Sama kehtib väidetavalt kaduva otsustamisõiguse kohta. “Kes tõukab Iirimaad või Soomet?” pärib Viivi Luik. “Eesti võib iga küsimuse puhul võrdse osanikuna “ei” öelda. Ja oma esindatusega europarlamendis saab Eesti esimest korda ajaloos ka rahvusvahelise sõnaõiguse. ”Tõepoolest, Euroopa Liidu peamine otsuseid vastuvõttev institutsioon, Euroopa Liidu Nõukogu koosneb kõigi liikmesriikide ministritest. Statistika näitab, et ligikaudu 40 protsenti liikmesriike mõjutavatest otsustest tehakse Brüsselis, 60 protsenti jääb liikmesriigi enda otsustada.

Ei-otsuse korral peaks Eesti Luige arvates kartma mitte ainult Venemaad, vaid tervet maailma. “Loomulikult ei tule euroliidus olles keegi meie iseseisvuse vastu väljastpoolt, euroliidust välja jäädes võib see aga toimuda rutem, kui me karta oskame!”

On vaid üks valik

Viivi Luige hinnangul Eestil valikut ei ole. Sest valida on, kas olla osa Euroopast või reservaaditaoline maa-

“Katastroof ei ole mitte suhkruhinna tõus, vaid rahvuskultuuri hääbumine.”

lapp Venemaa haardeulatuses. Ta soovib eurovastastel meenutada elu Nõukogude Eestis, kuna on veendunud, et Euroopa Liidule “ei” öeldes ähvardab meid tolaeagne elukvaliteet. “Kogu meie vabadusvõitlus muutub mõttetuks. Taas ei ole poes õlut ja grillvors-

Mis on mis EL-is?

- ✗ **Euroopa Komisjon** on EL-i täitevvõim. Algatab õigusakte ning kontrollib nende täitmist. Iga liikmesriigi valitsus nimetab komisjoni ühe liikme.
- ✗ **Euroopa Liidu Nõukogu** koosneb kõikide liikmesriikide ministritest. Otsustab enamiku EL-i õigusaktide lõpliku vastuvõtmise. Mõnes valdkonnas (näiteks maksundus) piisab nõukogus otsuse tagasilükkamiseks ühe liikmesriigi vastuseisust.
- ✗ **Euroopa Parlament** osaleb EL-i õigusaktide vastuvõtmisel koos nõukoguga.
- ✗ **Väikeriikide sõnaõigus:** väikeriikide mõju on kõige tugevam Euroopa Komisjonis, kus kehtib põhimõte “üks riik, üks hääl.” Nõukogus ja parlamendis on rohkem hääli suurematel riikidel, kuid samal ajal on väikeriikidele antud nende rahvaarvuga võrreldes mitu korda suurem esindatus (vt tabel).

Allikas: riigikantsleil EL teabekeskus

ti, vaid seistakse sabas ja tahetakse saada supikonte.” Viivi Luik usub, et supermarketid jäävad ajapikku tühjaks ja varem või hiljem lagunevad. Äritegevus hakkab kiratsema ning Eesti libiseb tagasi Valgevene või Moldova via seisundisse. “See võib-olla ei tule üleöö, aga lähema viie või kümne aasta jooksul ollakse tagasi seal, kus kunagi oldi,” arvab ta.

Luik prognoosib, et Eesti taandarenguga kaasneks tõenäoliselt ka ajude äravool riigist. Ning et loomeinimesed asuksid, nagu ka Nõukogude okupatsiooni ajal, otsima võimalusi eneseteostuseks arenenud maailmast.

Nii algaks Viivi Luige nägemuses kultuuri ja seejärel kogu rahva allakäik. “Kui meil tõuseb suhkrukilo hind, siis pole see katastroof,” toob Luik lõpetuseks mõtlemapaneva võrdluse. “Katastroof on hoopis see, kui meie rahvas ning kultuur Euroopast välja jäädes kaovad ja hääbuivad.”

foto: Kristjan Lepp (Kroonika)

“Ei!” korral oleme käpuli!”

Ühistu E-Piim juhatuse esimees **Jaanus Murakas** (35) näeb Euroopa Liiduga liitumises ainuõiget valikut Eesti talunikele.

“Kui praegu räägitakse, et meil on vabakaubandus, siis mina nimetan seda vabakaubanduseks vangla piirides,” ütleb Eesti suurima piimakokkuostja, ühistu E-Piim juhatuse esimees Jaanus Murakas. Tema sõnul saabub tõeline vabadus alles Eesti ühinemisel Euroopa Liiduga.

50 miljonit litsentsidele

90% E-Piima toodangust, s.o kogu eksport läheb Euroopa Liitu. Välja veetakse piimapulbrit ja võid, Eesti turul on hinnatud Põltsamaa juust.

Müük Euroopasse on seni toimunud kvootide ehk määrosade alusel. “Riigile on antud üks kvoodikogus, mis jaotub Euroopast saadavate litsentside peale,” selgitab Murakas. “Kaks korda aastas jagatakse kvote ja siis selgub, kui palju saame järgmisel poolaastal kaupa Euroopasse viia.”

Nii teab Eesti tootja oma saatust ette vaid pool aastat, investeeringud on aga

tehtud kümneteks aastateks.

Pärast liitumist ei ole vaja enam litsentsi Euroopast osta. Asjaajamine lihtsustub, kaup läheb otse lõpptarbijale ja müügi võimalused kasvavad.

Litsentsimajandus neelab E-Piimalt 50 miljonit krooni aastas. Seda raha saaks hakata talumeestele välja maksuma.

“Ei-otsuse korral oleme käpuli,” mõtiskleb Murakas. Sest Venemaaga kehtivad topelettollid ja kuigi litsentsisüsteem on ahistav, on see siiski võimalus oma toodangut müüa.

Taevas ja põrgu

“Valitsus on väitnud, et meie eesmärk on liberaalne majandus ja meie eesmärk on Euroopa Liit. Need on kaks ise asja nagu taevas ja põrgu ja pole ime, et rahvas on segaduses,” arutleb Murakas.

Liberaalset turumajandust võrdleb Murakas olukorraga, kus Lasnamäel enam

uksi ei lukustataks. Siis ei jõuaks keegi oma riuleid täita nii kiiresti, kui neid tüh-jendataks.

“Euroopa Liit seevastu muudab Eesti üleöö maailma kõige liberaalsemast põllumajandusmaast ühe kaitstuma põllumajanduspoliitika osaks,” usub E-Piima juht. See suur muutus toob meie talumehe tasku tulu ja lahendab regionaalprobleemid.

Õiged investeeringud

Samas usus on kogu E-Piima ühistu oma ligi 300 talumehest liikmega püksirihma pingutades tootmisruumidesse ja tehnoloogiasse investeerinud. Piima varutakse

“Kui Euroopa Liitu läheme, siis meie tulusus kasvab.”

Euroopa piimakvaliteedi näitajate järgi. See eeldab laudas korralikku piimaruumi, lüpsihügieeni, inimeste teadmisi jm.

Talumeestel olid Murakase sõnul halvimal ajal siis, kui Venemaa majanduskriisi tõttu jäi sealt saamata 10 miljonit krooni ja kui Euroopas keelatud antibiootikumi tõttu kaotati tohutul raha.

Neile hoopidele vaatamata on tehtud suuri investeeringuid. Tehnoloogiasse ja seadmetesse suunatud rahaga on ostetud maailma tippasemel Šveitsi ja Saksamaa juustuseadmed. Toodangu kvaliteediga on seeläbi rahul nii tootjad kui ka välispartnerid.

Peale 1. maid 2004 pole E-Piima talumeestel vaja midagi muuta, sest nõuded on täidetud. Edaspidised investeeringud on seotud keskkonnakaitsega.

4 krooni liitri eest

Euroopa Liit on Eestile atraktiivne ekspordipartner. Seal on palju maid, kuhu võib oma kaubaga minna ja leida tarbija ka igale nišitootele.

“Oleme optimistlikud. Me ei näe põhjust, miks ei peaks pärast ühinemist saama oma juustu sama hästi müüa kui sakslased ja hollandlased,” räägib Jaanus Murakas. Ta usub, et pärast Euroopa Liiduga ühinemist hakkab ka meie talumees saama õiglast piimahinda. E-Piim, kus 160 töötajaga käib tootmine ööpäev läbi kolmes vahetuses, maksab praegu oma liikmetele piimaliitri eest 2,70, lisaks juurdehindlus rasva ja valgusisalduse eest. Õiglane piimahind oleks Murakase arvates kuni 4 krooni liitri eest ning ta usub, et seda E-piim Euroopa Liidus ka maksab.

“Ma arvan, et E-Piima talumehed on tulevikuvõimalustest keskmisest paremini informeeritud,” ütleb Jaanus Murakas, “nad teavad, et Euroopa Liidus toetused tõusevad.”

E-Piima rahvast on nõustamas ka asjatundjad, kes aitavad toetuste saamiseks projekte kirjutada. “Kui Euroopa Liitu läheme, siis meie tulusus kasvab,” on Murakas kindel.

Eurovastaste juttu, et suur liit tahab meie põllumajandust hoopis välja suretada, peab Murakas absoluutselt valeks. “Me oleme harjunud Venemaa kombega, et mõeldakse üht, aga räägitakse teist,” ütleb ta. “Aga Euroopas ei käituta selliselt. Seal on kõrgem moraal ja intelligentsuse kui Eesti poliitikas.”

Annika Poldre,
Maaleht

? Mis juhtub Euroopa Liidus toiduainete hindadega?

Urmas Varblane,

Tartu Ülikooli majandusteaduskonna professor:

Euroopa Liiduga ühinedes jäävad tegelikult pea kõigi põhitoiduainete hinnad samaks. Põhjus on väga lihtne – oleme juba praegu vabas konkurentsisis muu maailmaga ja meie hinnad ei ole mingil moel riiklikult kujundatud. Konkurents tõrjub hinnatõusu. Sealiha tootjahind on näiteks meil ja Taanis võrdne.

On üks suur erand – see on suhkur. See toiduaine läheb kindlasti kallimaks. Liitumise järel kaob EL-i eksporditoetus Eestisse müüdavale suhkrule. Väljaspool EL-i pärit suhkrule kehtestatakse tollimaks. Seetõttu tõuseb suhkruru hind prognoosi kohaselt 4,3 kroonilt kuni 10 kroonini ühe kilo kohta.

? Kas Euroopa Liidust saab välja astuda?

Henrik Hololei,

valitsuse esindaja Tulevikukonvendis:

Euroopa Liidust lahkumine on lihtne. Selleks ei nõuta teiste liikmesriikide nõusolekut või mingite täiendavate tingimuste täitmist.

Euroopa Tulevikukonvendi koostatud põhiseadusliku lepingu projekt tegi lahkumise hästi lihtsaks, et rõhutada Euroopa Liitu kuulamise vabatahtlikkust.

Põhiseadusliku lepingu projekti kohaselt peab lahkuda sooviv riik esitama avalduse teiste liikmesriikide riigijuhtidele. Seejärel lepikse lahkumistingimused läbirääkimiste teel kokku. Kui Euroopa Liit ei soovi läbirääkimisi pidada, loetakse lahkumisavalduse esitanud riik liidust lahkunuks kaks aastat pärast avalduse esitamist.

? Mis juhtub ravimite hindadega?

Andrus Sonnenberg,

sotsiaalministeeriumi ravimipoliitika osakonna juhataja:

Pikemas perspektiivis muutuvad ravimihinnad sarnasemaks teiste liikmesriikide omadega. Osale retseptiravimitele tähendab see hinnatõusu, osale odavnemist.

Käsimüügiravimite osas on oodata hinnade langust, mille tingib suurenenud konkurents ja toodete valik.

? Kui palju tõuseb Eesti liitumisel autokütuse aktsiis?

Katrin Jaakson,

rahandusministeeriumi euroinfonõunik:

Bensiiniliitri hind kallineb aktsiisitõusu tõttu 1,18 krooni ning diislikütuse hind 1,51 krooni. Selle hinnatõusuga saavutatakse Euroopa Liidu minimaalne kütuseaktsiisi tase ning rohkem EL-iga liitumine kütuseaktsiisi praegu ei mõjuta.

Aktsiis tõuseks ka Eesti mitteliitumisel, kuna 75 protsenti kütuseaktsiisist läheb teede ehitusse. Järgnevatel aastatel on kavas ligi pool teede ehituseks vajalikust summast katta Euroopa Liidu toetustega. Eesti mitteühinemisel jääb see raha tulemata ning riik peab teede ehituse jätkamiseks paratamatult tõstma kütuseaktsiisi.

? Kas põhiseaduse §1 välistab Eesti kuulumise EL-i?

Allar Jõks,

õiguskantsler:

Põhiseaduse tõlgendamise piirid annab kõrgeima riigivõimu kandja, see tähendab rahva tahe. Seda taht saab välja selgitada rahvahääletuse kaudu. Kui rahvahääletusel avaldab rahvas nõusolekut Euroopa Liiduga ühinemiseks, siis selliselt kõrgeima riigivõimu kandja on leidnud, et riigi eesmärgid on paremini täidetavad Eesti liikmelisuse kaudu Euroopa Liidus.

Seega ei saa nõustuda seisukohaga, et kehtiv põhiseadus ei võimalda Eestil ühineda Euroopa Liiduga.

? Mida teeb Eesti piirivalve Euroopa Liidus?

Kolonel Aare Evisalu,
piirivalveameti staabiülem:

Eesti ja teiste Euroopa Liidu liikmesriikide piiridel valmistume alalise passikontrolli kaotamiseks. Selleks töhustatakse EL-i abiga Eesti ja Venemaa vahelise piiri ning merepiiri valvet: seal suureneb isikkoosseis, lisatakse elektroonilisi seiresüsteeme ja transporditehnikat. Samuti tõstame piirivalvurite väljaõppe taset ning arendame koostööd naaberriikide piirivalveorganisatsioonidega. Euroopa Liidu kodanike puhul ei toimu üldjuhul põhjalikku passikontrolli, mis kiirendab nende piiriületust.

Liitriiki EI TULE

Euroopa Liit – mis see ikkagi on? Välisminister **Kristiina Ojuland** (36) lahkab eestlaste eurohirmu põhivorme. Ning ka kummutab need.

Kristiina Ojuland on peaaegu kõik sellesuvised nädalalõpud veetnud Eurotuuril. Käinud koos lõbusa näiteseltskonnaga erinevates Eestimaa nurkades, kohutunud inimestega, vastanud sadadele Euroopa Liitu puudutavatele küsimustele.

Nüüd – loetud nädalad enne rahvahääletust – teab ta üsna täpselt, mida Eestimaa euroasjast arvab.

Alandlike ametnike fantaasiad

Eestlaste kolm peamist hirmu Euroopa Liidu ees on iseseisvuse käestlaskmine, hindade tõus ja võõra tööjõu sissevool. Tõsisem pelg puudutab isetsustamisõigust. Et hakkavad nad sealt Brüsselist ette kirjutama, kui pikka banaani tohib müüa ja süüa või kuidas peavad meie koolisööklad välja nägema. Ojuland loendab arve: Euroopa Parlamenti saavad eestlased kuus kohta, Komisjoni ühe voliniku ning Ministrite Nõukokku neli häält. Mis on proportsionaalselt tunduvalt suurem riigi huvide eest seisjate hulk kui näiteks Saksamaal.

Pealegi võib oma riigi huvide eest väl-

ja astuda ükskõik kes. Ükski poliitik ei pääse automaatselt Brüsselisse superpalgale, vaid kõik kohad täidetakse konkursi alusel. Ainult volinik leitakse sisepoliitilise kokkuleppe tulemusena – ülejäänud kohtadele võib kandideerida iga ülikoolilõpetaja või erafirma töötaja. Eeldusel muidugi, et ta võidab konkursi.

“Euroopa Liidust tulevad direktiivid, seda küll,” kirjeldab Kristiina Ojuland kardetud nn päheistumist. “Aga iga riik võtab kasutusele just talle ainuomased ja sobivad teisendused. See on olnud meie ametnike viga, et igaks juhuks tõmmatakse küür selga ja kirjutatakse määruste tekstid lihtsalt põhjanaabrite pealt maha, süvenemata, kas meil on jõudu ja rikkust nii kõrgeid nõudmisi üldse täita. Näiteks Kreeka ja Portugal suhtuvad direktiividesse hoopis loomingulisemalt ja vabamalt kui soomlased või rootslased.”

foto: Hele-Mai Alamaa (Eesti Naaine)

huvitatud öilsasse liitu kuulumisest," arwab välisminister. "Euroopa Liidu puhul on aated algusest peale olnud kõrged. Loodi ta ju selleks, et Euroopas sõdasid ära hoida. Kui Saksa- ja Prantsusmaa sõjatõõstuste ühendamine edukalt läks, hakati uskuma, et majanduste sidumise kaudu saab ehk sõprusegi jalule seada. Nii loodetakse sellest ühendusest kõige jõukamat, kõige stabiilsemat piirkonda maailmas. See on võimalik aga ainult siis, kui ajaloo tõmbetuultes laiali rebitud tükid on Euroopa kaardile tagasi kleebitud."

Ministrile meenub üks eestlaste veider mure: me olevat praegu nii vaesed ja viletsad, et piinlik oleks rikaste hulka kippudagi. Kogume enne jõudu ja mammonat ning lähme siis.

Ojuland leiab aga, et osal Euroopast on lausa moraalne kohustus meile raskeid aegu ja kaotusi hüvitada. Ning et pole mõtet põdeda toetusi vastu võttes, sest solidaarsuse põhimõte kuulub Euroopa Liidu alustalade hulka. Sellela pole maksimaalselt võimas majanduskasv kuidagi võimalik.

Ehk on lubatud solidaarsus pelgalt sõnakõlks? "Ainult võhikud mõtleavad nii," kinnitab välisminister. "Kes on vähegi asjaga kursis, teab, milliste ekstratoetuste najal on arenenud näiteks Kreeka, Portugal, Hispaania ja Iirimaa. Kõik selleks, et viia nende riikide majandus arengutasemelt lähemale Euroopa Liidu keskmisele. Või Põhja-Soome, kus läbi ajaloo on vaesus olnud paratamatu – ka nemad saavad ekstratoetusi rikaste riikide arvelt."

Pärast "ei-d" pärast "jah-i"

Elu läheb edasi ka pärast "ei-d" rahvahäletusel. Kuid arvatavasti lõikab paari-kolme aasta pärast kadedus paljude hinge, kui lätlased ja leedulased ees minema kihutavad ja end meiega võrreldes ka märksa turvalisemalt tunnevad.

Välisminister teab, mis saab "ei" korral. Eesti peab alustama läbirääkimisi EFTA-ga (European Free Trade Agreement – toim.), et selle liikmeks saades ülejäänud Euroopaga võimalikult soodsalt suhelda. Samal ajal ei tooks EFTA-liikmelisus Eestisse ühtegi senti ei infrastruktuuri- ega keskkonnatoetusi, rääkimata maaelu ja põllumajanduse abirahadest.

Pärast "jah-i" liiguks Eesti koos teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega üha enam

Euroopa Liidu olulisimad eesmärgid

✗ Jõukuse kasv ja suurem konkurentsivõime maailmas

Esiteks on selle eesmärgi saavutamiseks liikmesriikide vahel loodud ühtne turg. Teisisõnu, on tagatud kaupade, teenuste, kapitali ja inimeste vaba liikumine, sest eraldi võttes on iga Euroopa riigi majandus ja rahvaarv väiksem USA-st või Jaapanist. **Teiseks**, käibib ühine raha euro. **Kolmandaks**, vaesemaid Euroopa piirkondi toetatakse ühisest eelarvest.

Neljandaks, tegutsetakse ühiselt rahvusvahelisel tasandil, eelkõige kaubanduses.

✗ Head suhted Euroopa riikide vahel ja sõja vältimine

Selle saavutamiseks tehakse ühiseid otsuseid lähtudes solidaarsuse põhimõttest.

✗ Võitlus kuritegevusega ning liikmesriikide kodanike õiguste kaitse

Selle eesmärgi saavutamiseks tehakse tihedat politseikoostööd ning liikmesriikide kodakondsust täiendab Euroopa kodakondsus.

✗ Euroopa kultuuripärandi kaitse

Selle saavutamiseks tunnustatakse maailmajao erinevaid keeli ja kultuurilist mitmekesisust.

Minister kirjeldab hiljutist segadust koolisõuklaid puudutava ettekirjutusega, mille puhul alandlikud ametnikud olid tõlkinud vältimatuteks kallid ventilatsioonisüsteemid, terasest kööginõud ja isegi koka katkisele sõrmele pandavad sinised (!!!)

"See on meie ametnike viga, et igaks juhuks tõmmatakse küür selga."

plaastrid. Kuni selgus, et tegelikkuses piisaks meie maakoolikestele supiauru väljalaskmiseks teinekord ka luftiaknast.

Ilus liit – ideaalide liit

Kristiina Ojuland kasutab "laienemise" asemel rõhutatult sõna "taasühineb", sest nimelt seda Euroopa tema arvates teeb. "Iga endast lugupidav riik peaks olema

selles suunas, et teha koostööd ka muudes valdkondades peale majanduse. Kui varem on näiteks välispoliitika või sise- ja justiitsasjad olnud iga riigi oma otsustusvaldkonnaks, siis elu on näidanud, et kokupuutepunktide leidmine teeb paljud asjad lihtsamaks. Kas või kurjategija jälitamine, kui see on otsustanud ühest riigist teise putkata.

Ühised platvormid ei tähenda mingil juhul suundumist suure liitriigi poole: kui Saksa- või Prantsusmaa ka oleksid sellest huvitatud, siis väiksemad riigid ei nõustuks liitriigi ideega miski hinna eest.

Välisministri enda poliitiline teekond Euroopas on kestnud juba kümme aastat. Tänu Euroopa Nõukogu kogemusele teab ta hästi, kuidas on enda ehk Eesti eest seista. Kohati keeruline, aga alati võimalik.

Margit Kilumets
Eesti Naaine

Kriminalistid said maailmatasemel tehnika

Politseiameti peadirektor **Robert Antropov** (37) on rahul, et EL-i rahaga kaasajastati Kohtuekspertiisi ja Kriminalistika Keskus. "Eesmärk oli viia kohtuekspertiisialane usaldusväärsete tõendite saamine vastavusse Euroopa normide ja standarditega võitluses nii kohaliku kui ka rahvusvahelise organiseeritud kuritegevusega," selgitab Antropov, kes aastaid juhtis kohtuekspertiisi keskust. "Nii mõnelgi alal, näiteks DNA-uuringud, on keskuse teaduslik-tehniline valmidus ees seadusandlikust regulatsioonist."

Üle 20 miljoni krooni investeeriti seadmetesse ja 15 miljonit krooni töötajate väljaõppeks.

Järge ootab järgmise projekti hange: Eesti automatiseeritud sõrmejälgede süsteemi täiustamine. Selle tarvis on seadmete ostuks plaanitud üle 30 miljoni krooni Euroopa Liidult ja omafinantseeringuks ligi 15 miljonit krooni Eesti riigieelarvest. Eesmärk on tõhus-

foto: Peeter Langovits (Postimees)

tada võitlust kuritegevuse ja ebaseadusliku piiriületusega EL-i välispiiril.

Lisaks politseiametile ja kohtuekspertiisi keskusele on projekti kaasatud piirivalveamet ning kodakondsus- ja migratsiooniamet.

Saaremaal koolitatakse paadimeistreid

Kuressaare Ametikooli arendusdirektor **Sirje Ellermaa** (42) hinnangul pole EL-i tõukefondide toeta võimalik viia Eesti kutseharidust tänapäeval nõutavale tasemele.

"Ainuüksi Euroopa Liidu Phare programmist oleme kuue aasta jooksul investeeringuteks saanud kokku 9 miljonit krooni," räägib Ellermaa. Selle raha eest soetab Kuressaare Ametikool tänava uue õppekõõgi ja pagari-seadmed, sisustab elektroonika õppeklassi ja paadiehituse õppetöökoja.

Ellermaa sõnul on paadiehitaja ja elektroonikatööstuse monteeriija õppekavad välja arendatud just Saaremaa ettevõtete vajadusi arvestades: "Eestis kusagil mujal neid erialasid ei õpetata. Kool sai sel õppeaastal euroraha eest juurde 62 arvutit, multimeediaprojektoreid, koopiamasinad ja telefonikeskjaama." Eesti riigieelarves selleks rahalisi vahendeid ei leidunud.

Ida-Viru tulevik sõltub puhtast keskkonnast

Üks esimesi Euroopa Liidu abi- projekte Eestis oli Sillamäe jäätmehoidla katmine. Kogu projekti maksumusest oli EL-i osalus 25 protsenti ehk 75 miljonit krooni, mille eest hoiti ära jäätmehoidla merre valgumise oht.

AS-i ÖkoSil juhataja **Tõnis**

Kaasik (54) hindab selle hiigelprojekti alguse juures rahasummast olulisemaks EL-i kui katalüsaatori rolli. "Pärast EL-i soodsat otsust ühinesid Sillamäe projekti rahastamisega Soome, Norra, Taani ja Rootsi valitsused ning Põhja- maade Investeerimispank," kirjeldab Kaasik, "ja tänu sellele sai kõigile Läänemere maadele muretvalmistav keskkonnaprojekt käivitatud." Jäätmeheidla keskkonnohutus muutmine on Sillamäe arengu võti, millest sõltuvad tulevased välisinvesteeringud Sillamäele.

Ka mitmete teiste Ida-Virumaa keskkonno- kaitseprobleemide lahendamine pole EL-i tehnilise ja rahalise abita lähiaastail reaalne. See aga omakorda mõjutab investeeringuid Ida-Virumaale tervikuna.

Tartu saab puhta vee

Euroopa Liidu abiga paraneb Tartu joogivee kvaliteet ning linna seni veeta olnud piirkonnad saavad vee ja kanalisatsiooni.

Tartu Veevärgi juhataja **Toomas Kapi** (35) sõnul saab selle aasta lõpus puhtaks kogu Emajõgi ja pool Tartu linnast saab tarbida oluliselt paremat joogivett. "Hind, mida tartlane selle eest omast taskust välja maksma ei pea, on üle 60 miljoni krooni. Selle eest saab kollektortunneli, mis tuleb Emajõe kõrvale ja juhib sealt reovee puhastile," selgitab

Kapp. "38 miljonit krooni läheb aga Tartu joogivee puhastusseadmete soetamiseks." Järgmise aasta lõpus algab vee- ja kanalisatsioonitrassee rajamine kõigile tänaseni veeta olnud Tartu piirkondadele. EL toetab projekti 185 miljoni krooniga.

Kapi hinnangul on ühinemine EL-iga mõõdapääsmatu: "EL andis siia abina raha. Töö läks käima, inimesed saavad tööd ja palga, ettevõtted maksavad riigimakse. Nii toetatakse Eesti majandust tervikuna."

foto: Ain Prosin (Postimees)

Kodukant õpetab toetust saama

Liikumine Kodukant tegutseb selle nimel, et maainimesed oskaksid Euroopa Liidult toetusi küsida. "Phare 2,7 miljoni krooni aitas programmiga "E-Village – Eesti Külad" käivitada külade arengukavade koostamise," räägib liikumise president **Kaja Kaur** (37). "Selleks kirjutati koos põllumajandusministeeriumiga käsi-raamat ning nii said maapiirkonnad investeerimistoetuste küsimisel targemaks."

Sama oluliseks peab Kaur maakonnaühenduste võrgustiku tegevdamist ja omavalitsuste tõusvat huvi külaliidrite koolitamise vastu. Lisaks on liikumine Kodukant saanud maaelu arengut toetavate mittetulundusühenduste liidu jaoks 107 000 krooni, mille eest peeti Eesti eri küldes 30 kohvijuttu, kus maainimesed said Euroopa Liidu kohta infot ammutada.

foto: Toomas Huik (Postimees)

120 kilomeetrit uut maanteed

Euroopa Liidu abiga on lõpule viidud projekt Via Baltica I, mille raames tehti korda 120 kilomeetrit erinevaid teelõike Tallinna-Pärnu-Ikla ja Tallinna-Narva suunal.

"See on sõna otseses mõttes tee Euroopasse, mis maksis Euroopa Liidu maksumaksjale 200 miljonit krooni," tõdeb maanteeameti europrogrammide osakonna juhataja kt Urmas Konsap (46).

Tänaseks on Euroopa Liit ISPA programmi raames heaks kiitnud kolm maantee de-

mondi projekti ja kuus projekti ettevalmistust. "Tulemas on projekt Via Baltica II, see on järgmine 120 kilomeetrit teeremonti," lubab Konsap. "Järge on ootamas ulatuslik programm infrastruktuuri väljaarendamiseks.

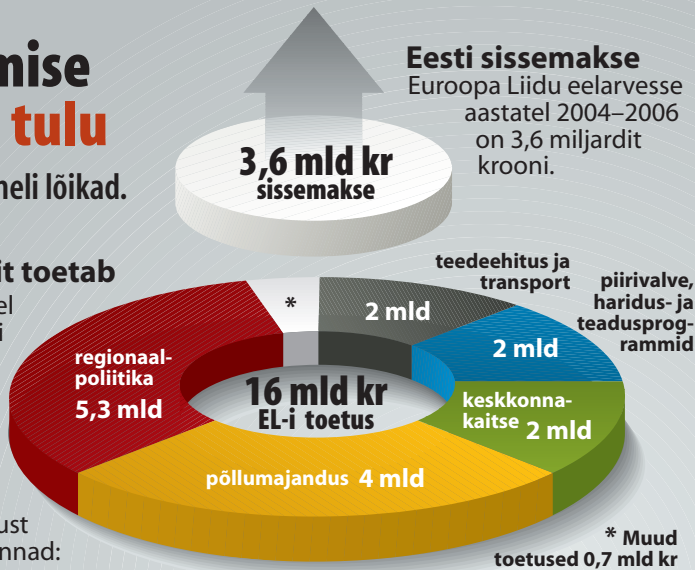
Põhiosa programmist läheb suurematele maanteele, pärast EL-iga ühinemist ka Tallinna-Tartu-Luhamaa maanteele. Kuid töukofondide ehk regionaalarengu fondide abil on võimalik arendada ka teisi Eesti arengu suhtes olulisi teid."

Ühinemise kulu ja tulu

Ühe külvad, neli lõikad.

Euroopa Liit toetab Eestit aastatel 2004–2006 ligi 16 miljardi krooniga. EL-ilt saadav toetus ületab sissetulude neljakordselt.

Suurimat toetust saavad valdkonnad:

5742 krooni iga inimese kohta

Eesti saab esimese kolme Euroopa Liidu liikmesoleku aastaga toetust 5742 krooni iga inimese kohta.

Läti saab samal ajavahemikul toetust 5491 krooni iga inimese ning Leedu 6055 krooni iga inimese kohta. Teiste uute liikmesriikide toetused on Balti riikide omadest oluliselt väiksemad.

Eesti	5742 kr/in
Läti	5491 kr/in
Leedu	6055 kr/in

Allikas: ühinemislepingu seletuskiri, euro.delfi.ee

Rahasüst päästis Põlvamaa talu

Külmsoo talu peremees **Raivo Musting** (47) rajab oma farmidele sõnnikuhooldlat, kuhu mahub 1000 sea ja 200 lüpsilehma sõnnik. Pool ehitussummast tuli Euroopa Liidust.

Et talvel ei saa sõnnikut ladustada, võinuks keskkonnateenistus varem Külmsoo talu tootmise päevapealt sulgeda. Tänavu sügisest saab aga Musting sõnniku ladustada hoidlasse ja vedada põllule siis, kui ilm vähegi võimaldab.

Ent Musting ootab juba järgmist kevadet. "Kui me järgmisel aastal EL-i ei astu, siis peaks isegi Estonia, Eesti üks suurimaid põllumajandusühendusi, viie aasta jooksul ukseid kinni panema," kurdab ta. "Me lihtsalt ei suuda vastu seista kõlvatule konkurentsile endistest sotsialismimaadest. See lõpeb EL-i minnes, sest meie turg korrustub. Ameerika kanakoib tuleb Eestisse küll, aga tuleb EL-i tollimaksuga ja Eesti sealiha on siis ka praeguse hinnaga müüdav kaup, sest on USA kanakoivast palju odavam."

Ühe mündi kaks külge

Kas meie julgeoleku tagamiseks piisab NATO tankidest? Täna maailmas paraku mitte. **Jüri Luik** (37) selgitab, miks.

Endine minister pakib selle artikli ilmumise ajal kohvleid, et sõita Eesti uue suursaadikuna Washingtoni. Uus amet tähendab Luigele tööd maailma sõjaliselt võimsaimas riigis, mis pakub lähitulevikus Eestile NATO kaudu sõjalist kaitset.

Kas Euroopa Liiduga ühinemine kuulub nüüd Jüri Luige jaoks teisejärguliste teemade sekka? Vastupidi. Viimaseid päevi välisministeeriumi 9. korruse kabinetis istudes seletab Luik kannatlikult, mil viisil kindlustab pärast NATO-ga liitumist meie julgeolekut ikkagi ka Euroopa Liit.

Julgeoleku katus ja vundament

Luik toob näite: "Julgeolek koosneb paljust osadest, nagu maja koosneb vundamendist, seintest ja katusest. Ainult tankidest ei piisa selleks, et kodanikud tunneksid ennast turvaliselt." Luige sõnul on tankid viimane, kõige raskem võimalus oma kodumaa kaitsmiseks. Parem, kui ilma nendeta hakkama saab: "Piltlikult öeldes on NATO nagu meie julgeoleku katus, Euroopa Liit on meie julgeoleku vundament."

NATO-ga liitumine laiendab USA sõja-

lise kaitse ka Eestile. Ent ameeriklased ja teised liitlased NATO-st eeldavad, et me kasutame ära ka kõik mittesõjalised võimalused oma julgeoleku tugevdamiseks.

Jüri Luik teab, mida räägib. Lisaks välis- ja kaitseministri ametile on ta Eesti suursaadikuna NATO juures ka ise kolm aastat Brüsselis elanud. "Ausalt öeldes meie NATO-liitlased ei tahakski liikmeks Eestit, kelle ainus julgeolekugarantii on sõjaline. Nad ei taha liitlast, kes arvab, et tema julgeoleku kaitseks peaksid teised NATO liikmed kohe oma poiste elud mängu panema," toonitab Luik.

Viimane vaba samm

Seepärast peetakse NATO-s loogiliseks, et Eesti liitub oma julgeolekuriskide vähendamiseks ka Euroopa Liiduga.

"Jah-i" korral meid mingid halvad üllatused ei oota. Ei-otsus on hüpe täielik-

foto: Jaak Uuepera

on täna veel vara öelda. Nagu ka seda, kas Venemaal ollakse täiesti loobunud mõttest taastada NSV Liit.

Viimane Vene sõdur lahkus Eestist kaheksa aastat tagasi. Ning toona välisministrina selle nimel peetud ränkraskeid läbirääkimisi juhtinud Jüri Luik tunneb idanaabrit läbi ja lõhki. "Me kõik loodame, et asjad Venemaal arenevad paremuse suunas, aga tark on olla kindlustatud juhuks, kui see nii ei lähe. Euroopa Liit on selleks puhuks meie kindlustuspoliis," rõhutab Luik. "Poliisi" sisu on Luige jaoks lihtsamast lihtsam: "Euroopa Liit on Venemaa jaoks kaubanduspartnerina kõige tähtsam välispartner. Seetõttu võib Venemaa endale teatava piirini lubada tüli NATO-ga, Euroopa Liiduga aga mitte kunagi."

Kuidas mõjutaks Eesti saatust Venemaa pääs Euroopa Liitu? Suursaadik Jüri Luik annab diplomaatiliselt mõista, et see teema kuulub ulmevaldkonda: "Euroopa Liidu liikmeks saamiseks peab Venemaa muutuma nii, nagu ta veel kunagi varem oma ajaloos muutunud ei ole. Venemaast peab saama täiesti demokraatlik õigusriik. Praegu on võimatu ennustada, kas see kunagi üldse sünnib."

Riskid, mida NATO ei maanda

Eestis on levinud väärarusaam, et sõna "julgeolek" tähendab ainult sõjalist kaitset. Kuid tänapäeva maailmas tähendab julgeoleku tagamine k o i k i d e n e n d e r i s k i d e vältimist, mis võivad ohustada Eesti inimese heaolu ja rahulikku elu. Luik elavneb: "Seepärast on tähtsad hästipidavad piirid. Meie politsei peab püüdma Juri Ustimenkosid, kes saabuvad üle piiri Eestisse kurjade kavatsustega. Läänemeres sõitvatest naftatankeritest lähtuv reostus on suur oht meie elusloodusele."

Nende julgeolekuriskide vältimisel pole Eestil abi oodata NATO-lt, vaid Euroopa Liidult. Just Euroopa Liit toetab rahaliselt idapiiri kindlustamist ning arendab politseikoostööd ja nõuab Venemaalt keskkon-naohtlike tankerite keelustamist Läänemeres. NATO neil teemadel kaasa ei räägi.

Puhta raha võidukäik

Eesti jaoks on tõsine julgeolekurisk ka meie majanduse väiksus. "Majanduslik stabiilsus on oluline julgeoleku tagaja, sest suured majandusraskused võivad Eesti riiki nõrgestada," selgitab Jüri Luik. "Seetõttu on meie julgeoleku tagamiseks hädavajava-

ku tundmatusse," hoiatab Luik. "Julgeolekupoliitikas on aga rusikareegel: ei tehta ootamatuid käike tundmatusse. Sellega kaotatakse oma liitlased ja sõbrad, kes meie käitumist ei mõista. Nad arvavad, et igatseme NSV Liitu tagasi."

Luik näeb ei-otsuse korral Eesti tulevikku Euroopa Liidu ja Venemaa vahel väga mustades värvides: "Kuna tänapäeva maailmas on uhke üksiolek võimatu, siis Euroopa Liidust loobudes vajume vaikselt, aga kindlalt Venemaa poolele, muutudes väikese SRÜ riigi sarnaseks. Meil on vabadus öelda "ei" Euroopa Liidule, kuid see on meie viimane vaba samm. Edaspidi tulevad ainult ebameeldivad sundkäigud."

Lihtne kindlustuspoliis

Olgu sajand milline tahes, Venemaa jääb Venemaaks. Kahtlemata muutub ta moodsamaks, aga kas ka demokraatlikumaks,

arvamus

Jaak Allik

Riigikogu liige,
Rahvaliit

Ühinenud Euroopa Vancouverist Vladivostokini

Tänane Euroopa Liit on samm vastukaluks pealetungivale Ameerika ja Kagu-Asia majandusruumile.

Venemaa kuulub selles mõttes Euroopa majandusruumi ja tema formaalne ühinemine sellega on vaid aja küsimus. Nagu euroliitugi, nii satume ka vene karu embusse paratamatult, selline on globaliseerumise loogika.

Loomulikult pole see aga enam stalinlik vene karu, kes küüditamisvagunid ette ajaks. Olen Eesti delegatsiooni juht Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) parlamentaarses asamblees. OSCE käibeloosung, mida korrutavad mitte venelased, vaid ameeriklased ja lääne-eurooplased, kõlab: "Ühinenud Euroopa Vancouverist Vladivostokini!"

Postimees, 24. juuli 2003

lik juurdepääs Euroopa Liidu turule ning sellega kaasnevad välisinvesteeringud. Kui euroliit ära langeb, võivad ärimehed lihtsalt oma raha Eestist välja võtta ja mujale jalutada. Meie naabritest konkurendid ainult ootavad sellist võimalust."

"Venemaa võib endale lubada tüli NATO-ga, Euroopa Liiduga aga mitte kunagi."

Euroopa Liidus on piisavalt ausat kapitali. Euroliidust välja jäädes võib Eesti majandusse tungida palju kahtlase päritoluga kapitali. "Mustal rahal, mis esindab kuritegelikku maailma ja neil, kes tahavad Eesti majandust kõigutada, pole siis Eestis kohta," on Jüri Luik veendunud. Suursaadik võtab oma jutu lühidalt kokku: "Eesti julgeoleku tagamiseks on NATO ja Euroopa Liit lihtsalt sama mündi kaks erinevat külge."

"Me pole kehvemad kui soomlased."

Eesti jalgpallikoondise ja Inglismaa Sunderlandi klubi väravavaht **Mart Poom** (31) kavatses karjääri lõppedes Eestisse naasta. Oma lastele mõeldes soovib ta, et see Eesti asuks avatud Euroopas.

Sportlikus plaanis on äsja Inglismaal kümnendat mänguhooaega alustanud Mart Poomil hästi läinud. Ta tõusis Derby County klubis Inglismaa kõrgliiga üheks hinnatumaks väravavahiks, keda soovisid värvata nimekad ja tugevad klubid eesotsas Manchester Unitediga. Ent samal ajal on tal Euroopa Liitu mitte kuuluva riigi kodanikuna tulnud ületada mitmeid ametkondlikke takistusi. See on olnud kogemus, mida Poom teistele Eesti sportlastele ei sooviks.

Ametkondlikud barjäärid

"Enne kui 1994. aasta suvel Portsmouthi klubisse mängima sain minna, ootasin päris kaua tööluba," mäletab Poom. "Kuna ma ei osalenud pooleteise aasta jooksul põhimeeskonnas nõutavas arvus mängudes (reegel sätestab osalemise 75 protsendis kogu hooaja mängudest), ei pikendatud mu tööluba, kuigi mul oli kolmeaastane leping. Nii tulin Eestisse tagasi."

1997. aasta kevadel sõlmis Poom Derby Countyga kolmeaastase lepingu, kuid tööloa sai vaid aastaks. Tööloa taotlemisel oli tingimus ka see, et ta pidi osalema kahe aasta jooksul 75 protsendis Eesti koondise mängudest.

"Mul õnnestus Derbys teha kaasa vajalikul hulgal kohtumistes, kuigi teisel hooajal tekkis ka väike probleem," sõnab pallur. "Olin vigastatud ja mängisin vähe, klubilt nõuti arstide dokumente mu traumaade kohta. Siis muudeti seadust – tööluba antakse nii pikaks ajaks, nagu on sõlmitud leping."

Nüüd võib Poom elada ja mängida muretult, sest mullu täitus tal viis aastat Inglismaal mängimist ning talle anti alaline elamis- ja tööluba. Poom tunneb end nüüd kõigi teiste sealsete jalgpalluritega võrdväärseks.

Kehvem kui eurooplased?

"Kui Portsmouthi läksin, mängis Inglismaa liigades vähe välismaalasi. Siis küll ajakirjandus imestas: Eestist ostetakse jalgpalli sünnimaale mängumees! Eestist ei teatud suurt midagi," kirjeldab Poom. "Nüüd on Inglismaal palju välismängijaid ja pole vahet, kust sa tuled. Fännid ei pea tähtsaks, mis rahvusest sa oled. Peaasi, et hästi mängid ja klubile kasulik oled."

Eesti üks populaarsemaid sportlasi on kindel, et euroliitu astumine tuleb spordi arendamisele ja sportlastele kindlasti kasuks.

"Miks peaksin olema näiteks kehvem kui soomlane, kel on õigus vabalt mängupaika valida?" vaeb Poom. "Oleks halb, kui ma ei saa end tööloa puudumise pärast teostada, pealegi olukorras, kus klubi on minu teenetest huvitatud. Kui olen ära õppinud selle riigi keele, täidan selle riigi seadusi, ei tohiks ju minu mängimine tekitada probleeme. Suurtes riikides on jalgpallur tasuv amet, saad end majanduslikult kindlustada."

Eestlaste ebaõnn

Poom kirjeldab, kuidas Euroopa Liitu mittekuulumine on nurjanud teiste meie jalgpallurite siirdumise Inglismaale. "Indrek

Zelinskil oli leping Blackpooliga taskus, aga ta ei saanud tööluba," meenutab ta. "Sest täitmata oli tingimus – Eesti ei olnud rahvusvahelise jalgpalliliidu edetabelis 70 parema hulgas. Andres Oper käis proovimas Londoni Arsenalis ja Marek Lemsalu Liverpoolis. Vajadus taotleda tööluba sai Eesti poiste miinuseks. Inglismaa tööamet küsis klubidelt: mis mehi te siia toote? Paremad anda kohalikele võimalusi"

Samas ei usu Poom, et euroliitu kuuludes lahkuksid Eestist kõik paremad jalgpallurid. "EL-iga ühinemine ei tee pääsemist välisklubisse hoobilt kergemaks. Konkurents jalgpalliturul on tohutult kõva. Pealegi on jalgpallibuum möödas, Euroopa klubid maadlevad rahalistes raskustes. Tulud ei ole jõudnud kuludele järgi, nii on läinud ka Sunderlandis," selgitab väravavaht.

Ometi loodab Poom, et inglise klubid hakkavad Eesti poiste vastu rohkem huvi tundma. "Põhjariigid annavad eeskujuna – peaksime püüdma kasvatada andekatest noortest võimalikult palju häid mängijaid ja eksportida nad välismaale, nii tugevneb ka rahvuskoondis," arutleb ta.

Te elate nagu Venemaal?

Euroliidu pooldajate ja vastaste poleemikat pole Poom jälginud, ent vastaste pealejäämisel oleks ta pettunud. "Igaüks vaatab asja oma mätta otsast, nii ka mina. Isikliku kogemuse järgi tekib arusaam ja eelistus. On selge, et maailm muutub avatumaks, Eesti ei peaks sellest suundumusest kõrva-

"Vajadus taotleda tööluba sai Eesti poiste miinuseks."

le jääma. Hääletan Euroopa Liiduga ühinemise poolt," lausub Poom.

Jalgpallur on Inglismaal kogenud, et sealsed inimesed, kes pole Eestis käinud, peavad sinset riiki endise Nõukogude impeeriumi pisikeseks osaks.

"Nad arvavad, et siin elatakse nagu Venemaal," räägib Poom. "Nad ei usu, et

foto: Viktor Burdakovski (Koonika)

Läänepiir läheb lahti

- ✗ Teistesse EL-i liikmesriikidesse sõites kaob passikontroll (eeldatavasti 2 aastat pärast ühinemist)
- ✗ 1. mail 2004 avavad Eesti kodanikele oma tööhõuturu Rootsi, Ühendkuningriik, Taani, Iirimaa ja Holland. Teised liikmesriigid võivad piirata Eesti tööjõu vaba pääsu oma riiki 2–7 aastat
- ✗ EL-i liikmesriigid tunnustavad Eesti elanike diplomeid ja kutsetunnistusi, mis on saadud endise Nõukogude Liidu õppeasutustes
- ✗ Eesti saab idapiiri tugevdamiseks Euroopa Liidu eelarvest miljard krooni
- ✗ Eesti ida- ja merepiiril luuakse Euroopa Liidu välispiiride valve, järgitakse rangeid patrullimise ja piirikontrolli nõudeid
- ✗ Piiratakse väljastpoolt EL-i pärit isikute sisserännet ning kehtestatakse ranged nõuded nende töölevõtuks

meie riik on kiiresti arenenud, et oleme rohkem võrreldavad Skandinaavia riikidega kui idanaabriga. Kui saaksime Euroopa Liitu, avaldaks see kindlasti välismaalaste arusaamisele meist soodsat mõju ja Eestise tuleks rohkem turiste. Peame näitama, et oleme valmis Euroopasse kuuluma. Eestit ja eestlast võetakse ikka võrdväärsemalt, kui kuuluksime Euroopa Liitu."

Pöördub tagasi koju

Mart ja Lissel Poomi poeg Markus on sündinud Inglismaal. Sügisel läheb ta Inglismaal kooli. Peagi sünnib Poomide perre ka teine laps. "Mingi oht juuri kaotada on küll olemas, ent päritolu tähtsusest arusaamine sõltub laste vanematest ja kasvatusest," arutleb Poom. "Suvel oli Markus kaua Eestis, mängis eesti lastega. Sügisel läheb ta Inglise kooli. On kasulik, kui ta saab inglise keele hästi selgeks. Pooldan avatud Euroopat ja maailma, see annab noortele valikuvõimaluse, kus jätkata haridusteed ja teha karjääri."

Küsimuse üle, kas siduda oma tulevane elu täielikult Inglismaaga või naasta jalgpallurikarjääri lõppedes kodumaale, Poom kaua ei mõtle. "Seostan oma elu ikka Eestiga," on ta kindel.

Andrus Nilk,
Postimees

Ühinemine on Eestile kasulik

Riigikogu liikmete koostatud raport kinnitab üksmeelselt, et Eestile on kasulik ühineda Euroopa Liiduga.

“Kokkuvõttes ütleb raport, et Euroopa Liiduga ühinemine avaldab Eesti arengule kindlasti head mõju, see tuleb igas peatükis välja,” ütles Riigikogu väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson.

Raport käsitleb kõiki olulisemaid liitumisega seonduvaid teemasid ning tugineb erinevates ametkondades tehtud

analüüsidele. Euroopa Liiduga ühinemise kasulikkuses Eesti jaoks olid veendunud kõik seitse raporti autorit.

“Kuna raportöride hulgas on kõigi Riigikogus esindatud erakondade liikmeid, kusjuures Keskerakonnast on kaks inimest, siis on sellist üksmeelt eriti meeldiv rõhutada,” märkis Marko Mihkelson.

Majandus

Liina Tõnisson,
Keskerakond

Ühinemine EL-iga on Eesti majanduse arengu seisukohast kasulik – ühine turg, tururegulatsioon ning majanduspoliitika aitavad kaasa meie majanduse kiiremale kasvule. Kui me ei liitu, siis kaotame turud oma kauba müügiks. Siis ei ole tööd, sissetulekuid ja me lihtsalt vaesume. Kogu meie majandus on orienteeritud EL-i turgule ja on tehtud hulgaliselt investeeringuid, et viia oma tooted ja teenused kooskõlla EL-i nõudmistega. Nii et oleme kulutused teinud ja “ei” ütlemise puhul kaotame selle raha.

Põllumajandus, kalandus ja regionaalpoliitika

Janno Reiljan, Rahvaliid

Kõige olulisem kasu on Eesti põllumajandustootjate arengu stabiilsus. See tähendab võimalust suurte hinnalanguste korral oma kaup kindla miinimumhinnaga müüa või ajutiselt ladustada. Teiseks saab meie talunik Euroopa kolleegidega võrdsed turutingimused: ta hakkab saama senisest mitu korda suuremaid otsetoetusi ning väheneb subsideeritud toiduainete sissevedu Eestisse. EL-iga mitteliitumise korral väheneks Eesti põllumajandustoodang 2007. aastaks mullusega võrreldes 12%.

Kalandus üldistes tingimustes ei muutu. Püügikoormuseta laevade likvideerimiseks ja kalurite sotsiaalseks kindlustamiseks on Euroopa Liit ette näinud abirahad.

Eriti palju on oodata regionaalpoliitikas, kuhu tuleb EL-i kaudu ligi kümnekond miljardit krooni regionaaltoetusteks.

Sotsiaalvaldkond

Toomas Hendrik Ilves,
Möödukad

Euroopa Liidul on sotsiaalvaldkonnale suhteliselt väike otsene mõju, sest sotsiaalküsimused on jäetud rahvusriigi pädevusse.

Töötajate vaba liikumise puhul on räägitud ajude äravoolust. Võib ennustada, et 3000-4000 inimest läheb ära. Aga kui Eesti ütleks “ei”, siis lahkaks samapalju ning need haritud inimesed läheksid pigem jäädavalt.

Sotsiaaltoetuste ja pensionide suuruse osas EL-iga liitumine iseenesest midagi kaasa ei too. Samas hakkavad hoolekannet mõjutama muud EL-iga liitumisest tulenevad protsessid: majanduskasv, investeeringud tööturul kehval positsioonil olevatesse inimestesse jne. Eesti kodanike kogemused teiste riikide sotsiaalhoolekandesüsteemidega tõstavad teadlikkust ning ka nõudlikkust, saamaks üle Eesti sotsiaalhoolekandesüsteemi kitsaskohtadest.

Haridus, teadus ja kultuur

Enn Eesmaa,
Keskerakond

Eesti liitumisel ei toimu neis valdkondades hüppelist arengut, sest meie seadusandlus on juba praegu suures osas EL seadustega kooskõlas. Eesti on näiteks nii kõrg- kui kutsehariduses juba aastaid EL-i koostööprogrammide osa võtnud. Keelte ja traditsioonide paljusus alati olnud Euroopa Liidu tugevus ja üks koospüsimise eeldusi. Nii saab ka Eesti, miljonilise rahva keel EL-i ametliku keeleks. Teisisõnu, kui Abja-Paluoja inime ne kirjutab Brüsselisse kirja eesti keeles, siis ta peab sellele saama ka eestikeelse vastuse.

Välis- ja julgeolekupoliitika

Marko Mihkelson,

Res Publica

Eesti roll kasvab oluliselt tänu sellele, et EL-is olles tuleb osa võtta selliste välis- ja julgeolekualaste küsimuste lahendamisest, mida me seni pole teinud, näiteks Lähis-Ida osas.

Hea on Eesti konsulaaresindatuse laiendamine üle maailma. Praegu on tihti peale probleemi, et Eesti väheste esinduste tõttu ei jõua meieni need turistid või investorid, kes võiksid siia tulla. Lai esindatus välismaal on oluline, kuna toob otseselt raha sisse.

Liitumine EL-iga avaldab valdavalt soodsat mõju Eesti väliskaubandusele. Siia kuulub ka Venemaa poolt Eestist pärit kaupadele kehtestatud topepeltollide kaotamine.

Keskonnakaitse

Peeter Tulviste, Isamaaliit

Keskond on ala, kus EL-i mõju Eestile on ainult kasuks tulnud. Mõelge, milliseks me saime oma maa kätte pärast Nõukogude Liidust lahkumist. Ilma Euroopa Liiduta poleks me iial suutnud seda nii korda teha nagu praegu. Eesti ühinemine EL-iga võimaldab meil kasutada EL-i fonde keskkonnaprojektide elluviimiseks, tõhustada kontrolli keskkonnanõudeid ja saaste üle. Kui Eesti EL-iga ei ühine, siis tuleb meil ikkagi karmistada keskkonnanõudeid, kuid nende täitmine saab olema märgatavalt raskem – vähenevad rahastamis- ning infovahetusvõimalused.

Õigussüsteem

Rein Lang,

Reformierakond

Osa meie seadusandlusest, eriti majandus- ja kaubanduspoliitika ning enamuse kalanduse ja tollialaste otsuste tegemine läheb üle Brüsselisse. Aga see ei tähenda, et Brüssel meie eest kõike otsustab. Oleme ju ise võrdsena läbirääkimiste laua taga ja saame oma hääle kuuldavaks teha.

Teiseks tuleb Brüsselist kõikvõimalikke Euroopa Komisjoni direktiive ehk juhendeid, mida Eesti peab rakendama meie õigusruumis. Seega läheb teatud osa seadusandlikust koormast valitsuse kätte ja valitsus saab siis otsustada, millise seisukohaga ta Brüsselis esineb. Riigikogule tekib sellega juurde üks uus ülesanne ehk järelevalve valitsuse üle.

	KRIST- LIKU PAL- VE LOPP- SÕNA	NULL KORAANI ÜKSIK- PEATÜKK		MASINA- TEHAS	SELGE, KLAAR	TEISI- PÄEV		EL-i LIIGE AASTAST 1973	
HAIGUS (HINGEL- DUSTÕBI)						ARGOON		RAADIUS	
EL-i LIIGE AASTAST 1995								ABSO- LUUTSEL KINDEL TEADMINE	
MÕNI TEINE				EUROOPA KÕRGEIM VULKAAN					
20.08.1988 ASUTATUD RAHVUS- LIK PARTEI					American Institute of Physics				
EL-i LOO- DUSKAIT- SE PROG- RAMM							HAPNIK		
							AMPER- VOLT		
EESTI ... OMAB ERI- STAATUST EL-s	OTSE, SIRG- JONES murdus	VANGLA- KOIDIKUD LAVRENT- SIUM							
EL-i LIIGE AASTAST 1981									
ROOMA 5		SADA VENE K. EL-i SUU- RIM RIIK				EGIPTU- SE JUMAL			
SAMMU- MISE ÜHIK									
	LA-DIEES SOOME MÕÖBLI- FIRMA					NOOR FIL- MITEGIJAJ 2 NUMBRIT ehk ...-PAAR			
KINDLUS- TUMATE- MAATIK EINSTEIN							TRUUD ARMIN ÕPIK		
				RIIGI- KOGU MAARJA- MAA		VEISELI- HAHAUTIS PÄIKESE- TÕUS			
KÜLA LÄÄNE- VIRUMAAL KOMMI- VABRIK									
RIIKLIKULT OLULISIM SUUR- VOISTLUS			UUS ÜHISRAHA ULTRA- LÜHIKE			KAASA ARVATUD KIRI HAUA- PLAADIL	ÜRGORG ja JÕGI PÕL- VAMAAL RÕUK		
	TÕDE ARMASTAV MEETER				EL-i LIIGE AASTAST 1973 ANTE MERIDIEM			ROOTSI lühend MUST- SÄRK- LASED	
EL-i VÄIKSEIM KANDI- DAATRIIK						GOLFI- PALLI ALUSTUGI EHK		«UUS TESTA- MENT» UMBES	
HAARAVAD RISTSÕNAD									
RISTIK		ISE- MAJAN- DAV EESTI					EUROBÜ- ROKRAA- DILE VAJA- LIK KEEL		

Ristsõna
vastuseid
ootame
aadressil:

**RISTSÕNA,
ELIS,
Rahukohtu 3,
Tallinn 15161**

Õigesti vastanute vahel loosime välja 71 cm diagonaaliga
Thompsoni televiisori! Vastuseid ootame 14. oktoobrini.

Kõikidele Euroopa Liitu puudutavatele
küsimustele saate vastuse

tasuta euroinfo telefonil
0 800 3330

- ☎ Küsimustele vastatakse kohe või hiljemalt kahe tööpäeva jooksul
- ☎ Soovi korral saadetakse teile infomaterjale posti teel
- ☎ Vastamisel kasutatakse Rahvusraamatukogu Euroopa Liidu infokeskuse kogu, vajadusel ka ekspertide ja spetsialistide abi

www.eurotelefon.ee

Kuidas täita hääletamisedel?

1. Loe hääletamisedelile kirjutatud põhiseaduse täiendamise tekst rahulikult läbi. Loe rahulikult läbi ka sedelil esitatud küsimus.
2. Tee rist «jah» või «ei» lahtrisse.
! Ära tee risti mõlemasse lahtrisse!
Ka parandusi ei tohi teha, sest sel juhul muutub hääletamisedel kehtetuks.
3. Pärast hääletamisedeli täitmist murra sedel kokku ning anna see jaoskonnakomisjoni liikmele. Komisjoni liige paneb kokkumurtud hääletamisedeli neljandale leheküljele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi.
4. Hääletamisedel lase hääletamiskasti ise.

Reet Linna: "Valin laste tuleviku."

Miks otsustasid osaleda Euroopa Liidu rahvahääletuse reklaamis?

Olen ise nende asjade üle järele mõelnud ja tean, mida ma teen. Kuna mind usaldab päris palju inimesi, siis olin nõus tele vahendusel asjade käiku seletama.

Milliseid komistuskive võib tekitada hääletusedeli täitmine?

Hääletusleht on piisavalt selge ja pole üldse pikk. Sellest peaks ju igaüks aru saama, et kui on antud kaks ruutu, kuhu vastata "jah" või "ei", siis tulebki vastata ainult ühte ruutu linnukest tehes. Arvan, et sellest saab iga Eesti inimene aru.

Peamine on ikkagi minna valima. Väga vale on mõelda, et ah mis ma sinna lähen, mida see minu hääle ikka muudab. Aga kui igaüks hakkab nii mõtlema, siis me ei jõua üldse kuhugi. Tuleb minna kas või selle pärast, et hiljem saaks tõdeda: mina olen enda hääle andnud, et kõik läheks nii, nagu mina heaks pean.

Pane tähele

Milline dokument lubab hääletama?

Hääletama minnes on vaja kaasa võtta pass, isikutunnistus, juhiluba, pensionitunnistus, kaitsevæteenistuse tunnustus või meremehe teenistusraamat. Sobib ka üliõpilaspilet.

Millal saab hääletada?

Eelhääletamise ajal 8.–10. septembrini on jaoskonnad avatud avatud kella 12.00–20.00.

14. septembril on jaoskonnad avatud kella 9.00–20.00.

Kus saab hääletada?

14. septembril saab hääletada ainult oma elukohajärgses jaoskonnas. Eelhääletamise ajal saab hääletada mis tahes vallas või linnas.

Näide: kui te näiteks töotate Tallinnas, aga elate Võrus, siis eelhääletamise ajal saate rahvahääletusel osaleda ka Tallinnas. Igas Tallinna linnaosas on linnavalitsuse poolt määratud jaoskonnad, kus toimub väljaspool elukohta hääletamine. 14. septembril on rahvahääletusel võimalik osaleda ainult oma kodukohas.

Kust leida infot jaoskonna kohta?

Infot hääletamise kohta saab telefonil (0) 631 6300.